

Előszó John Dunn tanulmányához

A politikai rendszerváltásnak a társadalomtudományos gondolkodás alapjaira gyakorolt döntő hatását talán egyetlen diszciplína sem tükrözhetné jobban, mint a politikai gondolkodás történetét vizsgáló, egykor Magyarországon is virágzó, most újra lábadozásnak indult tudományág. Ennek ugyanis arra nyílik (szükségszerűen) lehetősége, hogy olyan jelenségekre, mint amilyen a rendszerváltás volt, történeti tapasztalatokra építve, mégis gondolati szinten reflektáljon. Ugyanakkor viszont e tudományág is beleeshet abba a hibába, hogy épp az önreflexióról feledkezik meg.

A nálunk eddig Locke-kismonográfiájáról ismert John Dunn, a politikai tudományok cambridge-i professzora alább következő tanulmányában épp erre az önreflexióra vállalkozik: egyszerre teszi vizsgálat tárgyává a modern politika gyakorlatát, a politikai elméletek történetét és a politikai elmélet történetének politikai-elméleti történetét. Azokat a változásokat foglalja össze, melyek a politikaelmélet történetében azidő alatt zajlottak, míg e tudományág Magyarországon kényszerű csipkerózsika-álmát aludta. Elsősorban saját tudományos környezetének, a cambridge-i új politikai gondolkodástörténeti iskolának, Quentin Skinner és J. G. A. Pocock munkásságának ismertetésére vállalkozik. E helyzetleíró gyakorlati tudománytörténeti összefoglaló után a tudományág előtt álló, megoldásra váró feladatokat összegzi egy olyan gondolatmenet keretei között, mely a modern képviselői demokráciák mögött rejlő gondolati előfeltevések nagyívű történeti rekonstrukcióját hajtja végre, miközben analitikusan is elemzi a politikának, mint egymással közösségben élő emberek egymás közti gyakorlati tevékenységének lehetséges és szükségszerű feszültségeit, külső és belső meghatározóit. E megközelítésmód legjellegzetesebb vonásai közé tartozik szándékolt korszerűtlensége, mely lehetővé teszi szerzője számára a modern tudományterületi „gettók” közti szabad átjárást, s a megszólalás angolos visszafogottsága, mely sikeresen szűri ki az ilyenfajta elemzések csaknem szükségszerű aktuálpolitikai felhangjait. Végül külön is említésre méltó az az emelt esszéstílus, mely tárgyának jelentőségéhez mért, s mely ugyancsak hozzájárul ahhoz, hogy e dolgozat példát mutasson, miként tehető termékennyé a Krisztus utáni második évezred végén is a politikáról folytatott, bölcséleti érdekű és gyakorlati jelentőségű eszmélkedés.

A dolgozatot 1991 nyarán kaptam kézirat formájában Dunn professzortól. Eredetileg az ALBION nevű tervezett, ám meg nem született negyedéves politikai gondolkodástörténeti folyóiratunk nyitószámában jelent volna meg. Köszönettel tartozom Deák Ágnesnek és az AETAS szerkesztőinek, amiért a dolgozat elkészült fordítását folyóiratukba befogadták. Tudtommal így is előbb jelenik meg magyarul, mint angolul.

Horkay Hörcher Ferenc